*Bij deze oecumenische rondgang langs de kruiswegstaties zijn voorgangers Nico Schreurs (r.-k. Malden) en Hermen Kroesbergen (PKN Heumen)*

Welkom

Inleiding op de kruisweg

Tussen de staties door zingen we: Als alles duister is

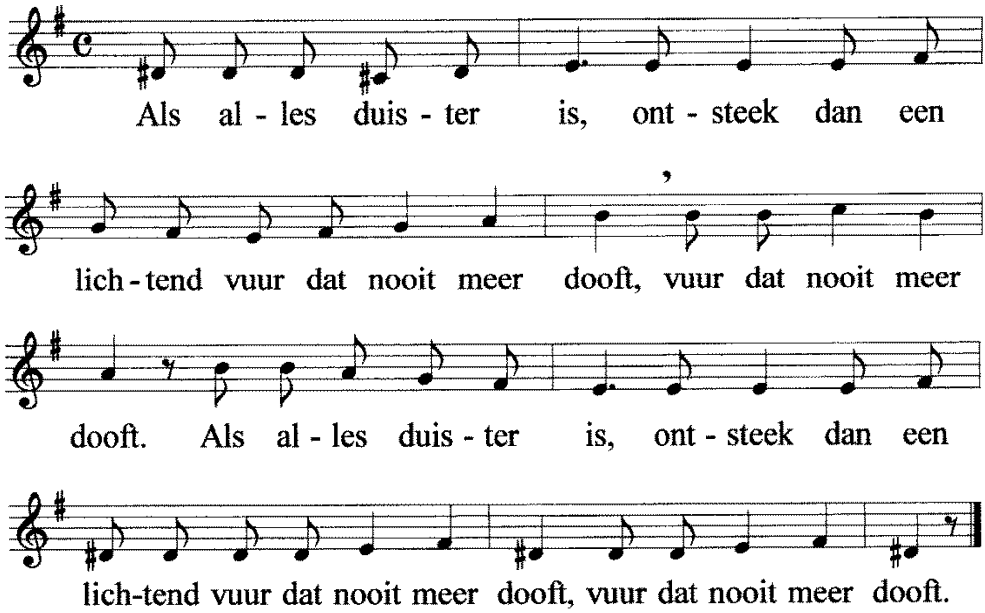

**Statie 1**
**Jezus wordt ter dood veroordeeld**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Pilatus vroeg: 'Moet ik jullie koning aan het kruis hangen?' De priesters antwoordden: 'De keizer is onze enige koning!' Toen gaf Pilatus Jezus aan hen mee, om hem aan het kruis te hangen." (Joh 19:15-16)

Zo eindigt dus de weg die Jezus is gegaan. Hij is vanuit Galilea rondgetrokken in het land van de Joden. Hij heeft daar zieken genezen. Hij heeft zijn boodschap van het nabije Rijk van God gepreekt. Die boodschap ging vaak in tegen de tradities van de leiders van het Joodse volk. Ze leverden hem daarom uit aan de bezetters van het land, de Romeinen. Want zeiden ze: het is beter dat één mens sterft dan het hele volk. Jezus wordt ter dood veroordeeld uit religieuze rivaliteit.

Een mens hoort zijn doodsvonnis. Hij weet welk afschuwelijk lijden hem wacht. Het kwam niet onverwachts. Hij had God nog gesmeekt om hem dit te sparen. Maar hij had uiteindelijk de consequentie van zijn optreden aanvaard. Maar nu was de dood onafwendbaar.

Wat betekent dit doodsvonnis voor de mensheid? Eén van de vele slachtoffers van een totalitair regime? En wat betekent het voor mij? Leg ik me zoals bij veel juridische dwalingen erbij neer? Kom ik in opstand? Of dwingt het mij om leven en boodschap van Jezus bloedserieus te nemen?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 2**
**Jezus neemt het kruis op zijn schouders**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Toen namen de soldaten Jezus mee. Hij droeg zelf het kruis." (Joh 19:16-17)

Waarom kijken we naar het lijden van deze mens? Als we mensen zien lijden, zeker als dit lijden onrechtvaardig is, dan doet dat een appèl op ons. Een emotioneel appèl: we voelen medelijden en verontwaardiging, het is naar om te zien en doet ook onze eigen adem stokken. En een moreel appèl: we willen er iets aan doen, we willen in actie komen, het goed maken, in verzet komen tegen het onrecht.

Het is nog iets anders als dit lijden lijden *voor ons* is, lijden ten bate van ons. Aan de ene kant versterkt dit de verontwaardiging en het verzet. Dat is waarom Zelensky steeds benadrukt dat de Oekraïners vechten vóór iedereen in Europa, om ons tot actie te manen. Maar als iemand vóór jou lijdt, gebeurt er nog iets anders.

In een Tv-serie had iemand zich opgeofferd voor de hoofdpersoon door in de baan van het schot te gaan staan. De hoofdpersoon was blij dat hij nog leefde, maar ook verward, verontwaardigd haast: vanaf nu is zijn leven het leven waarvoor iemand zich opgeofferd heeft – hij moet daar iets mee, hij moet dat waar maken, zijn leven is niet meer zomaar. Wat als Jezus dit kruis draagt vóór ons, voor jou en mij?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 3**
**Jezus valt voor de eerste keer onder het kruis**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij alleen gelaten? Hoe hard ik ook schreeuw, u redt mij niet, u blijft ver weg." (Ps 22:2)

De balk van het kruis is zwaar. Jezus is gewond. De geseling waaraan Pilatus hem had uitgeleverd, heeft zijn rug opengereten. De soldaten hadden hun spel met hem gespeeld. De doornenkroon drukt met scherpe naalden op en in zijn hoofd. Hij struikelt. Hij valt.

De uiterste consequentie van een ingeslagen weg is vaak zwaar. Wat met veel vastberadenheid en moed is begonnen kan de draagkracht te boven gaan. De fiere tred stokt. Een val is onvermijdelijk.

Is er medelijden met mensen die vallen? Is er meer dan media-aandacht voor mensen die vallen in oorlogsgeweld? Is mee-lijden mogelijk en zinvol?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 4**
**Jezus ontmoet zijn bedroefde moeder**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Jezus zag zijn moeder." (Joh 19:26)

Zelfopoffering is niet erg populair hier vandaag de dag. Zelfs in de heldenverhalen die we elkaar vertellen voelt zelfopoffering vaak vreemd en niet van deze tijd. Maar er is een situatie waarin dat anders is: als een moeder vreest voor het leven van haar kind. Dan klinkt soms ook nu nog zonder gêne of terughoudendheid: 'Ik zou er alles voor over hebben; het maakt me niet als ik er zelf voor zou moeten sterven als hem of haar dit maar niet overkomt.'

Jezus gaat de weg van het kruis en hij ontmoet zijn moeder. Wat zou er door haar heen gegaan zijn? Hij vertelt haar dat zij verder moet leven. Hij wijst naar Johannes en zegt 'Dat is uw zoon.' En tegen Johannes zegt hij over Maria: 'Dat is je moeder.' Voor hen gaat het leven door. En Jezus vraagt hen om ondanks alles dat leven te leven.

Wat of wie is het voor wie wij letterlijk alles over zouden hebben? En hoe krijgt dat een plek in het gewone leven dat we leven ondanks alles?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 5**
**Simon van Cyrene helpt Jezus het kruis dragen**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost.*

"Onderweg kwamen ze een man tegen. Die heette Simon van Cyrene, en hij kwam net de stad in. Simon moest van de soldaten het kruis van Jezus dragen en achter hem aan lopen." (Luc 23:26)

Alleen de evangelist Johannes maakt melding van Jezus' moeder onder het kruis. De vermelding van de ontmoeting met haar op zijn weg naar het kruis is uitdrukking van de vanzelfsprekende verbondenheid van Jezus en Maria. De relatie met Simon van Cyrene is van andere aard. Hij wordt door de uitvoerders van het vonnis met geweld gedwongen om de zwakke Jezus te helpen.

Het toeval heeft hem naar de stoet rond Jezus gebracht. Hij was op weg naar huis. Hij hoorde niet bij de mensen die altijd op opstootjes afkomen. Hij was ook niet bij de mensen die protesteerden. Hij was een toevallige voorbijganger.

Simon van Cyrene heeft zich niet zelf aangeboden. Hij zal, net als velen van ons, geweten hebben hoe gevaarlijk het is om je te mengen in roerige mensenmassa. Het is een teken van moed en solidariteit wanneer je toch bereid bent te helpen. Zelfs als je niet weet aan wie je hulp biedt. Zou ik dat doen?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 6**
**Veronica droogt het gezicht van Jezus af**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Toen ik geboren werd, vingen uw handen mij op. Al voor mijn geboorte was u mijn God." (Ps 22:11)

Ik ben alweer vergeten hoe ze nu echt heette, deze vrouw die Jezus gezicht afdroogt. Ze is bekend geworden onder de naam Veronica, 'ware afbeelding' betekent dat letterlijk. Door Veronica zouden we weten dat Jezus een forse neus en golvend haar had en zijn wenkbrauwen elkaar raakten – de ware afbeelding.

Maar belangrijker nog dan zulke uiterlijkheden is dat Jezus zelf de ware afbeelding is, de ware afbeelding van God. Geen machtige koning of CEO, maar een lijdende knecht of iemand van de gele hesjes. Als *hij* het ware beeld van God is, wat hebben we dan aan zo'n God? Hij kan de oorlog niet stoppen, corona niet de wereld uit helpen. Wat kan deze gebroken man voor ons doen?

Hij vraagt niet 'En ik dan?' Hij doet ons voor te leven voor anderen. En hij doet het ons áán te leven voor anderen. Als ons leven een leven is waar God zelf bloed, zweet en tranen voor gegeven heeft, wat kunnen wij dan anders dan ons leven ook niet zomaar en doelloos te laten zijn?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 7**
**Jezus valt voor de tweede keer onder het kruis**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Laat mij dan nu niet alleen! Want ik ben in nood, en er is niemand die mij helpt." (Ps 22:12)

Geen van de passieverhalen in de evangelies vermeldt de keren dat Jezus valt onder het kruis. Zelfs niet dát hij valt. Christenen hebben door de eeuwen heen de weg van Jezus met zijn kruis gevolgd. Zij gedenken dan ook zijn moeite om het schandelijk kruis te dragen. Voor de tweede keer is het kruis te zwaar. De hulp van Simon is niet toereikend.

Jezus heeft in zijn optreden zieken geholpen weer op te staan. Hij bracht hun de blijde boodschap van redding. Hij heeft zijn volgelingen en leerlingen gevraagd alles op te geven en hem na te volgen. Nu is hij zelf aangewezen op hulp.

Jezus toont hier zijn zwakte. De werkelijkheid kan neerdrukkend zijn en alle kracht te niet doen. Het leven kent dieptepunten. Je kunt er psychisch onderdoor gaan. Waar vind ik kracht om weer op te staan? Hoe kan ik toch blijven geloven in de man onder het kruis?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 8**
**Jezus troost de huilende vrouwen**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Een grote groep mensen liep achter Jezus aan. Er waren ook vrouwen bij die verdrietig waren en om Jezus huilden. Maar Jezus draaide zich naar hen om en zei: 'Vrouwen van Jeruzalem, huil niet om mij'." (Luc 23:27-28)

De vrouwen van Jeruzalem – de pijn en het lijden van Jezus dat raakt hen diep, als ze deze arme man hier zo voort zien strompelen laten ze hun tranen de vrije loop. Maar Jezus zegt: 'Huil niet om mij. Huil liever om jezelf en je kinderen.'

Het kan een vlucht zijn te huilen om een ander, te huilen om een buurvrouw, een bekende Nederlander of een personage in een film. Je huilt om een ander om niet te hoeven denken aan jezelf en de mensen in je eigen leven. Je leidt je eigen aandacht af van waar het bij jouzelf om gaat, en het laat je je nog goed voelen ook omdat je zo begaan bent met anderen. 'Huil liever om jezelf.'

Als dit lijden voor *mij* is, wat moet ik dan wel niet gedaan hebben om dit te verdienen? Had ik hem dit kunnen besparen? Is het mijn fout? De pijn, het verdriet, het lijden dat we hier zien – waar waren wij?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 9**
**Jezus valt voor de derde keer onder het kruis**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost.*

"Ik voel me als water dat wegstroomt. Mijn lichaam valt uit elkaar, mijn hart klopt haast niet meer. Mijn kracht is weg." (Ps 22:15-16)

Drie is in verhalen en zegswijzen een heilig getal. Driemaal betekent hevigheid, intensiteit, onvermijdelijkheid. Driemaal is volgens het passieverhaal Jezus bezweken onder het kruis. In het zicht van het einde van deze rampzalige tocht.

De verlatenheid, het gemis aan steun, zelfs de spot van zijn vervolgers, dat herinnert aan de woorden van de psalmist: Ik ben een worm en geen mens, door iedereen versmaad, bij het volk veracht.

Waarom deze vernedering, deze onmacht? Is het vanwege de zwaarte van onze zonden die hij voor ons gedragen heeft? Is dat de verklaring voor zijn lijden? Heb ik bijgedragen aan dat nauwelijks te torsen lijden? Ben ik ook verantwoordelijk voor zijn val?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 10**
**Jezus wordt van zijn kleren beroofd**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Vier soldaten hadden Jezus aan het kruis gehangen. Ze hadden hem zijn kleren afgenomen, en die verdeelden ze nu onder elkaar." (Joh 19:23)

Wat is van ons? Gemene soldaten proberen een slaatje te slaan uit de situatie, even een graantje meepikken waar dat kan. Vaak doen wij ook zo, of misschien ook niet, maar wat deze half ontkleedde Jezus ons vooral laat zien is dat niks van ons is. Onze spullen niet, onze lichamelijke en geestelijke vermogens niet, onze positie en relaties niet…

Als je beseft dat alles je op elk moment afgepakt kan worden, wat blijft er dan over? Afgelopen zondag nog riepen de mensen 'Hosanna!' voor Jezus, nu is weg zijn status, weg zijn vrienden, weg zijn kleren, en over niet al te lange tijd weg zijn leven – voor ons.

Gemene soldaten kunnen je kleren roven, maar Jezus hier berooft ons van nog veel meer: zelfs als we nog hebben wat we hebben, dan verandert de waarde en de betekenis ervan, als we zien wat Jezus voor ons opgeeft. Hem ging het uiteindelijk niet om die dingen, zouden wij hem dan geen onrecht aandoen door wel onszelf te zoeken in wat we hebben? Waarom zouden wij wel hebben, wat Jezus omwille van ons niet heeft?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 11**
**Jezus wordt aan het kruis genageld**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost.*

"Op die plaats hingen de soldaten Jezus aan het kruis." (Joh 19:18)

De kruisdood was een van de wreedste executies die de Romeinen toepasten. Alleen voor de meest verworpene, de meest rechteloze werd de kruisiging gebruikt, niet voor de Romeinse burger. De dood was niet het enige doel van deze strafoplegging. Ingrijpender nog was de uiterste schande en de ultieme vergetelheid, de uitwissing van de gekruisigde uit de herinnering van mensen.

In de geschiedenis van de mensheid is deze uiterste vorm van vernietiging van een mensenleven niet zeldzaam. Jezus onderging het lot van veel mensen. De gruwelijke dood van Jezus, voor aller ogen als misdadiger vastgenageld en hangend aan een paal, was bedoeld om zijn boodschap van het vredesrijk van God voorgoed in diskrediet te brengen.

Jezus' tegenstanders zijn daarin niet geslaagd. Het kruis is symbool van het Christendom geworden. Heel vanzelfsprekend. Hoe vanzelfsprekend? Heeft de opstanding, de verrijzenis, de gruwelijkheid van het kruis kunnen uitwissen? Hoort het kruis niet ook bij het treden in het voetspoor van Jezus? Is het kruis te vermijden?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 12**
**Jezus sterft aan het kruis**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Jezus zei: 'Mijn werk is klaar.' Toen boog hij zijn hoofd en stierf." (Joh 19:30)

'Mijn werk is klaar.' Wat is dat werk van Jezus dat klaar is? Hij hangt daar heel alleen aan het kruis en geeft de geest. Gaat het verhaal over kruis en opstanding over de kans op een nieuw begin? Is het een aanmoediging, laten zien dat er vreselijke dingen kunnen gebeuren in een mensenleven, maar dat er altijd een verse start mogelijk is?

Dat is het, maar het is nog meer. Het laat niet alleen zien dat er de kans is op een nieuw begin, maar het werk is klaar, dit *ís* het nieuwe begin, deze dood hier aan dit kruis en de opstanding die erop volgt. Dit is het nieuwe begin, ook voor ons. Dit verandert ons leven.

Jezus accepteerde de complete nederlaag, kruisiging en dood, en liet alles over aan de wil van de Vader. Zelfs de hoop op een redding en eerherstel op het laatste moment kwam niet uit. Hij ging dood. Als we dat op ons in laten werken, gaat hier ook voor ons iets dood: de hoop op compensatie, beloning, dat de zachte krachten zullen winnen aan het eind. Dat is niet zo. Zo komt er ruimte voor een andere, diepere hoop, een echt nieuw begin.

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 13**
**Jezus wordt van het kruis genomen**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Josef vroeg aan Pilatus of hij het lichaam van Jezus mee mocht nemen. Pilatus vond dat goed. Toen nam Josef het lichaam mee." (Joh 19:38)

Jezus wordt door enkelen van zijn volgelingen van het kruis afgenomen. Normaal bleven gekruisigden zolang aan het kruis hangen tot vogels en honden het lijk tot geraamte hadden afgekloven. Hem werd deze schande bespaard. Zijn verhalen, zijn boodschap, zijn optreden zijn niet uitgewist. Zijn leerlingen hebben hem niet verlaten. Ze hebben hem in een graf gelegd.

Daarvóór hebben ze hem volgens vrome traditie in de schoot van zijn moeder gelegd. De piëta is voorbeeld geworden van het eindeloze verdriet van een moeder voor het verlies van haar zoon.

De volgelingen en leerlingen van Jezus zijn niet bij dit verdriet blijven stilstaan. Het ongedachte en onverwachte einde van hun meester heeft hen niet definitief verslagen. Jezus' vertrouwen in zijn Vader, uitgesproken in de hof van Olijven en op het kruis heeft hun geloof gesterkt dat het kruis niet het einde is.
Is zo'n geloof op te brengen? Kan ik over de dood heen kijken?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 14**
**Jezus wordt in het graf gelegd**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost*.

"Er was een tuin vlak bij de plaats waar Jezus was gestorven. En in die tuin was een nieuw graf, waarin nog nooit iemand begraven was. Daar legden ze Jezus neer." (Joh 19:41-42)

Afscheid nemen doet pijn. Accepteren dat dit leven er niet meer is, dat deze mens zijn leven heeft geleefd. Nu is het definitief. De oude, vage hoop van 'Zal er niet toch nog een wonder gebeuren?' heeft afgedaan. Zoals je wacht bij een begrafenis tot de kist gezakt is, soms zelfs er nog een schepje zand op gooit, zo wordt Jezus hier werktuigelijk in het graf gelegd.

Hij wilde alles voor ons doen; hij heeft nu definitief echt alles voor ons gedaan. Meer is niet mogelijk. 'Het grootste bewijs van liefde is dat iemand wil sterven,' zei Jezus en dat heeft hij gedaan.

Een teken van liefde hoort ons blij te maken en dit teken van liefde doet dat ook, maar het laat ons ook verward achter, verontwaardigd haast: was dit nu nodig? Waarom?! Hoe kunnen wij hier nu mee verder? Nu is ons leven met een prijs gekocht, met de hoogste prijs gekocht, is het dat waard? Hoe kan het dit ooit waard zijn? Jezus, laat ons niet alleen achter!

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*

**Statie 15**
**Jezus is opgestaan**

*Wij aanbidden U, Christus, en loven U*
*-Omdat gij door uw heilig kruis de wereld hebt verlost.*

"De engelen zeiden: 'Waarom zoeken jullie een levende man in een graf? Jezus is hier niet. Hij is opgestaan uit de dood'." (Luc 24:6)

Jezus' dood aan het kruis lijkt een definitief einde van zijn levenswerk. Zijn dood lijkt het teken dat God hem heeft verlaten. Zijn boodschap van het aanbreken van Gods rijk van vrede en gerechtigheid zou daardoor alle geloofwaardigheid hebben verloren. De grote steen die voor zijn graf is gerold, lijkt elke hoop uit te sluiten.

Datzelfde graf blijkt na drie dagen leeg te zijn. Jezus leeft. Hij is niet door God verlaten. God heeft hem en zijn boodschap niet in de steek gelaten. Jezus is opgestaan uit het graf en aan de leerlingen verschenen. Zijn boodschap blijft van kracht. De leerlingen dragen die uit.

Na de lijdensweek kunnen we bij het schilderij van de opgestane Jezus stil staan. Hij heeft de dood en alle tegenstand tegen zijn boodschap overwonnen. Het Christendom heeft de opdracht na het duister van geweld en oorlog het licht en de vrede van Pasen voor te leven. Doen we dat?

*Ontferm U over ons, Heer, ontferm U over ons*
*-God wees ons zondaars genadig*